

dum infantibus umbilicus ad locum insertionis abrumpitur. Atque hæc de secunda Classe Cardiacorum sufficiant, jam ad tertiam progrediendum,

§. IIII.

Tertia Classis Cardiacorum sive M-
ventia.

Flores, & Herbæ.

CROCUS mirum adeo teste *Cel. Boerhaavio* corpus, ut nul-
lum ei simile in rerum natura inventiatur. Fragrantiam
gratam penetrantem admodum, exhilarantem primo, &
motum spirituum augmentem; dein vero narcoticam & stupefa-
cientem habet; sique diu clauso in cubiculo libero aeri expo-
situs odoretur, somnum, apoplexiam, & mortem adfert: qua-
lia tristia exempla (heu!) complura varios apud auctores re-
censentur. Penetrantissimas proinde Crocus vires possidet, om-
nes corporis officinas pervadentes. Assumptus enim brevi uri-
nam croceo colore tingit. Vires habet diureticas, anticolicas,
exhilarantes, sudoriferas, aristolochicas, & emmenagogas: ea-
propter in difficultatibus mensium, si ex terrore impedita subi-
to transpiratione emanerint, & debita sanguinis copia adsit,
in aqua solutus, aut jusculis additus, plurimum adjuvat: sed cor-
poribus inertibus, mucosis, & laxis hunc in finem nihil pro-
dest: illis enim potius chylopoiesin, & haimatopoiesin instau-
rantia conveniunt. Si præterea lochia ob uterum inflammatum
non fluant, Crocus nocet. In hypochondriacis, & hysteri-
cibus, dum tristitia animi pathemata a systemate nervoso oriun-
tur, summi est usus: sin autem humores crassi stagnantes, mali
hujus causa fuerint, juvat nihil, imo etiam obest. Summum de-
inde Crocus sudoriferum cum sit, in casu, ubi vires ab initio
variolarum, vel in aliis morbis exanthematicis oppressæ sunt,
æger languet, pulsus debilis est, extrema frigent, pulchro cum
successu datur. Si vero debilitas oriatur a plethora, qualem
Sydenham frequenter in agris observavit, venæ sectio, non Cro-
cus

cus est cardiacum. Dosis ejus in substantia sunt gr. XV, gr. XX. imo & XXX, quamvis in pulvere non tantam energiam habeat, cum exsiccatum multum virium suarum perdat. Laudant nonnulli Crocum in collyriis, dum lacti eundem infundunt, quo internas dein palpebras in ophtalmiis inungunt. Si ex mica panis cum lacte cocta, additis sub finem granis tribus aut quatuor Croci austriaci (hic enim reliquos bonitate fere præcedit) cataplasma conficias, perfectum suppurans obtinebis. Prostat in officinis *Tinctura & essentia Croci*, quæ a guttis X. ad gutt. XV. data, satis valide movet. *Extractum Croci* admodum virtuosum est, quod massis pilularum sæpe, sæpius tamen mixturis admiscetur; præsertim si humidum adhuc fuerit: siccum vero pulveribus sudoriferis in morbis exanthematicis additur. Dosis illius sunt gr. III. IV. VI. VIII. *Aroph* denique *Paracelsi* nihil est aliud, quam concentratissima tinctura Croci alcohole facta, quod ad paucas etiam guttas vires pulchre erigit, dum suscepto miasmate venenoso totum corpus opprimitur, & languescit.

JASMINUS ob gratum, & spiritus excitantem odorem huc refertur: est autem duplex Jasmini species, *alba* nimirum & *flava*, in medicina tamen nullius usus: *oleum* Jasmini infusione paratum præter odorem nullam virtutem possidet: in balsamis quidem *apoplecticis* locum habet, sed *hystericis* minus est tolerabile.

MELISSA gratum aliquid, nervis amicum, reficiens, & spiritus nimium torpidos excitans habet: quod subtilissimum aroma, si requiratur, recens (exsiccata enim multum de illo perdit) aquæ, aut vino, sed frigide, vase clauso infunditur, quibus amabilem, cito tamen evanescentem fragrantiam conciliat. Infusum *Melissæ* aquosum in *arthriticis* & *podagricis* malis, in *rheumatismo* a subito cohibita transpiratione orto, haud exiguum levamen adfert. Quoniam vero fragrantiam adeo exhilarantem habet, infusum ejus cum vinosum, tum aquosum in malis *Melancholicis*, *Hypochondriacis*, & *Hystericis*, in *tristitia* eorundem admodum prodest. Solent tunc m. II. plantæ cum lb. I. aquæ infundi. Præparata, quæ ex *Melissa* in officinis prostant, sunt *spiritus simplex & compositus*; *oleum essenziale*; *aqua stillatiua*, & *conserva*. Spiritus in *colica frigida*, & *flatulenta*, concomitante debilitate (cave enim, in *colica inflammatoria*
eum

eum exhibeas) ad aliquot cochlearia datus, non infimum locum sibi vendicat, atque in animi deliquio a debilitate virium, defectuque spirituum oriundo, absente iterum omni inflammatione interne adsumptus, & naribus attractus, egregium levamen adfert. Oleum essentiale est fragrantissimum, gratissimumque, quod iisdem sub cautelis in morbis frigidis, in animi debilitate, & solidorum laxitate forma eleosachari ingestum, præstantissimum esse reperitur: sed pretiosum est valde, & vel ideo rarius præscribendum. Aqua Melissæ præsertim cohobata, efficax est admodum, & in morbis, ubi non validus, sed permeabilis stimulus requiritur, insignem energiam exerit. *Cl. Boerhaave Chemie Tom. 2. process. 16. de virtute hujus aquæ sequentia refert: „ in „ Melancholicis, Hypochondriacis, Hystericis, Chlorosi laborantibus, palpitationi cordis obnoxiiis, quoties hæc mala „ a spirituum perturbatione magis, quam a materiæ morbificæ „ mole aggesta pendent, vix par remedium reperies. Confer- va non integris adeo viribus gaudet, ac in electuario præscribitur. Aquæ l'eau des Carmes dictæ Melissa præcipue basin facit, quæ in frigidis tantum & debilibus corporibus tam celebre nomen obtinuit.*

Vina fragrantia.

Talia sunt Vinum *Hungaricum, Mosellanum, Rhenanum* non antiquum nimis, vel & *Burgundicum* aut *Campanicum*, sola vel cum floribus aut herbis infusa, quæ in debilitate a defectu spirituum orta maxime conducunt: plethoricis vero ab iis omnino esset abstinendum. *Austriacum & Rhenanum* cum Marte præscribuntur: *Vinum Hispanum, & Tokainum* in hydrope, in senio debili apprime conveniunt. *Sydenhamus* in variolis, dum vires in stadio exsiccationis languebant, vinum bonum generosum *Canariense* cochlearim dederat, ut denuo excitarentur: nos *Hungaricum*, quod est acidulum, reborans, & vires excitans, substituere possumus, ac omni trihorio tali in casu duo, vel tria cochlearia exhibere. Imo in aliis morbis exanthematicis, ut in miliaribus, ubi vires adeo prostratæ erant circa tempus criseos, ut materiæ morbosæ expellendæ haud sufficerent; *Perillusstris Professor Antonius de Haen* externe ad loca magis bibula, nimirum

sub axillis, & ad inquina lintea vino madida cum effectū applicuit, dum vinum ob stimulum interne exhibere metuebat.

Omitto hic loci pretiosa illa remedia odorata Indorum, qualis est *Lapis Bezoardicus*, *Lapis in vesica fellea Hystricis Americani harenis*, *Lapis del Porco dictus*, *Lapis de Goa*, &c. quæ ut ut bona quibusdam videri possint, minus tamen sunt efficacia, quam vinum fragrans, quod cum pane biscocto plus reficit, quam lapis quisque pretiosissimus. Idecirco sequitur

§. III2.

Quarta Classis Cardiacorum seu stimulantia.

Leniter aromatica.

A*NANAS* sapidissimus fructus est, pyra, poma, fraga &c. odore suo referens, & inter leniter stimulantia, parumque simul nutrientia locum habens. Impune autem, & cum utilitate suo tempore assumitur, ubi nempe spiritus inertes movendi sunt, licet quidam auctores eundem spiritum cruentum producere asserant.

FLORES BORRAGINIS imo & tota planta, in qua sal nitrosus quasi polychrestus habitare videtur, in usus medicos adhibetur. Vis illi solvens inest: ideoque iusculis eorum, quibus alvus adstricta est ordinarie, cum Cichoreo, Taraxaco, Endivia, incoquitur. Succus ejus expressus cum succo Cichorei, Graminis &c. in Melancholia, in malo Hypochondriaco, ubi intestina atra illa, & picea saburra repleta sunt, bono cum successu exhibetur. Flores ob lenem fragrantiam laudantur, & omnium optime vino frigido infunduntur. Dosis non est periculosa: flores enim ad libitum, folia ad m. II. III. pro ꝑb. I. liquidi, e. g. seri lactis, dum vis solvens requiritur, præscribuntur. Prostat *conserva*, & *aqua destillata Borriginis*, quæ non adeo magnarum sunt virium; *syrupus* tamen utcumque bonus est.

BETO.